

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDÁSZATI NAPILAP.

Előfizetési díj: Egész évre 12 frt., félévre 6 frt., negyedévre 3 frt.

Előfizetéseket és hirdetések díjak helyben és vidékről a szerkesztőséghez küldendők be. Helyben előfizethet: a szerkesztőségnél, a kiadó-hivatalnál, Demjén L., Keresztény P. kereskedésében. Egyes szám ára 5 kr. o. é.

Szerkesztőség és kiadó-hivatal: belső-tordajcza szögletén, Csapó S. kereskedésével szemben, I-ső emelet, feljárás a kaputól jobbra.

Hirdetési díj: öt hasábos garmond sorért 6 kr. s egyszeri beiktatás után 30 kr. bélyegdíj.

Hirdetések felvételnek: Helyben: a szerkesztőségnél, a kiadó-hivatalban, Demjén László könyv- és Keresztény Pál papír-kereskedésében. Bácsban: Haasenstein és Vogler (Neuer-Markt 11 sz.) Oppelk Alajosnál (Wollzeile 22. sz.), Rudolf Mosse officiel. Zeitungs-Agent (Stadt, Seilerstätte 2), Pesten: Haasenstein és Vogler Urutca 13. Lang et Schwarz, Furdöutca 1. Süddeutsche Annoncen-Expedition Stuttgart. Nyitlér sora 20 kr.

Előfizetés

„Kolozsvári Közlöny“-re.

Megjelen naponként egész nagy iven.

Előfizetési árak: egész évre 12 ft o. é.

Félévre 6 ft. o. é. Évnegyedre 3 „ „ „

Az előfizetések egyenesen a szerkesztőséghez küldendők be.

Az előfizetés minden hó 1 és 15-kétől megújítható.

A „Kolozs. Közlöny“ szerkesztősége.

Egyetemünkről.

III.

Az egyetemnek nem csak az a feladata, bevezetni az ifjúságot a magasabb tudományok hajlékaiba, hanem utakat és módokat nyújtani az önálló kutatásra, az öntevékenység felbresztésére és ébrentartására. Mig minden más tanulmánykörök csak egymás számára dolgoznak: az egyetem az élet számára nevel embereket. Ép ezért kellene minden eszközt hozzájáríthatóvá, használhatóvá tenni, hogy az ifjúság kiképzése, mennyire lehetséges, egységes, bevezetett egész legyen, hisz az élet vajmi gyakran súlyosan bünteti az egyoldalúságot.

A teljes bevezettség megszerzésére nem elégségesek a tanárok előadásai, ezen bizony nincs mit csodálkozni, lehetetlenséget kívánni nem lehet, már pedig az pluszai lehetetlenség, hogy a tanár rövid 8-9 hónap alatt feltárja a tudomány széles birodalmának minden részét.

Ha a tanár képes volna is ily rövid idő alatt a tudomány legtitkosabb utain végig vezetni a tanítványokat, még akkor is okvetlenül szükséges rendelkezésre bocsátani a tudomány meglévő apparátusait: mert minden olyan tanár előadásán, ki önállólag kezeli szakmáját s nem elégszik meg a tekintélyek által felállított elvek egyszerű elfogadásával és reprodukálásával, meglátszik az alanyi felfogás jellege. Saját nézőpontjából indul ki, s e nézőpont szerint itéli meg a mások által elfoglalt álláspontokat, s e szerint ismerteti meg azokkal az ifjúságot. Igaz, hogy subjective az igazság terén áll, mert saját meggyőződését követi; de kérdés: objective az ő részén van-e a való? Honnan győződjék meg erről az ifjúság, ha elvan előtte zárva minden eszköz, alkalom, mely önálló kutatásra vezethető?

Ép ezért fájjaljuk, hogy volt akademiánk könyvtárát egész éven keresztül nem használhattuk. Igaz, hogy még kezdetnek is kevés az oda összegyűjtött tudománykincs; de még is érthetetlen marad előttünk, miért nem volt légséges egy kerek év ama kevés rendezésére, miért nem nyújtott alkalom ama kevés használására is.

Azt hittük a könyvtárnok hiányában rejlik az ok, vártunk tehát. A könyvtárnokot kivezték, de a könyvtár még ma is elrejtett incs az ifjúság előtt.

Emlékeztetik mindenki az őszi idényre, midőn az ifjúság közül többen intéztek kérészt a rectoratushoz, szándékszik-e hozzáférhetővé tenni a könyvtárt? Ama felszólalás orderejét világrt nem becsuljuk tul, de az is bizonyítja, hogy a némelvek által éretlennek eresztelt erdélyi ifjúság nagy részénél igen is

meg volt az olvasási hajlam, de fájdalom nem volt hozzá mód és alkalom.

Ha Isten mindnyájunkat bőven részeltetett volna az anyagi javakban is nyilatkozó kegyelmére; ha mindnyájunk asztalát a jogi irodalom jeles termékei foglalnák el: — akkor nem szölnánk, hanem szép esendesen elvégeznők otthon teendőnk; de szegények vagyunk, következésképp ott kellett kopogtatni, hol a keresettet feltalálni remélhetők.

Kopogtunk, de ugylátszik hiába. Meglehet elháríthatlan akadályok gördültek a könyvtár megnyitása elé; ezeket nem ismerjük, ép azért vártuk, hogy valamikor csak kapunk felvilágosítást azon az utón, a melyen az ifjúság megindult.

Nem akarunk e körülményből kibúvó lyukat csinálni az ifjúság részére, de anyi áll, hogy többen fájjalják, miszerint hiával voltak ez évben minden segédszereknek. Nyert-e ez által valaki? Nem tudjuk, de hogy a tudományterjesztés nagyon sokat vesztett, azt bátran állítjuk.

A mi helyzetünk e részben is különös. Anyira egymásra vagyunk utalva, hogy egészséges, a tudomány mai álláspontjának megfelelő haladás csak akkor várható, ha felismerjük e kölcsönösség hasznát, s mindent megteszünk, mi ama solidaritásra fenntartására, erősítésére befolyással lehet.

Az ifjúság tudományiszomja felköltésére és ébrentartására első sorban ugyan a tanárok hivatva, de e nemes buzgalom permanenssé tételére az is nagy befolyással van, ha látja, hogy nemcsak a tantermekben tartott előadások kinálkoznak ismerete gyarapítására, az örök igazságok keresésére, hanem tér és alkalom van nyújtva az önálló kutatásra is.

Hisszük, mindez másképp lesz ezután. Egy kerek év elég lehetett a körültekintésre, a tapasztalat szerzésre; várjuk be a másodikat, bár ez sovány vigasztalás azoknak, kik most bucsút mondtak az alma máternek.

V.

Világkiállítási ügy.

638. sz. 1873.

A bécsi gabona- és lisztcsarnok elöljárósága elhatározta, a világkiállítás alkalmából Bécsben f. é. augusztus 5-én és 6-án egy nemzetközi gabona- és vetőmagvásárt tartani, a mely egyszersmind alkalmat nyújtand értekezletre a kereskedés ez ága felett.

A bécsi világkiállítás vezérigazgatóságának ezen nemzetközi gabona- és vetőmagvásárra kibocsátott napirendje a következő.

Aug 5-én délelőtt üdvözlése az idegen vendégeknek a bécsi gabona- és lisztbörze elöljárósága által. Ezután jelentés az ideai aratás eredményéről az osztrák-magyar birodalomban, vonatkozással más államokra.

Este közös bankett.

Aug 6-ka az üzletnek van szentelve. A megjelenők névsorának kiosztása, a melynek összeállítása tekintetéből kéretnek a megjelenők, hogy magukat a bécsi gabona- és liszt tőzsde elöljáróságánál jelentsek. Délután 3 órakor főlvetetnek a bécsi gabona- és liszt tőzsde titkári irodájában a hivatalos árjegyzékek, a melyre a bécsi és idegen alkuszok is megjelennek.

Végre az első nemzetközi gabona- és vetőmagvásár eredményéről fog az elnökség jelentést tenni.

Részvenni kívánók augusztus 4-ig bezárólag jelenkezhetnek írásban a bécsi gabona- és liszt tőzsde elöljáróságánál (Praterstrasse 42.) s eladásra szánt terményeikből legalább egy kettő bécsi mérő mennyiségű mustrát küldhetnek be.

A mit az érdekelteleknek ezennel tudomására hozni sietünk.

A keresk. és iparkamarától Kolozsvárt, július 23. 1873.

Legújabb táviratok.

Zágráb, július 23. A kormány a rablók és rablógyilkosok üzelmeinek fékezése czéljából Pozsega s Verőcze-megyékben, továbbá Bellovár-megye több helyein rögtönítelő bíróságokat léptetett életbe.

Versailles, jul 23. A németek mult éjjel elhagyták Carleville és Meziérest. Bayonnei hírek arról biztosítanak, hogy a carlisták összes hadi ereje északi Spanyolországban 30,000 emberre rug. A carlisták számára Angolországból jött ágyuk, fegyverek és lökészletek Lequeitioában partra szállítottak.

Darmstadt, jul. 23 Az orosz czár a több napi hadiszemlére Varsóba utazott.

Khiva város meghódításáról az orosz lapok érdekes részleteket közölnek. Az előnyomuló csapatok május 30-tól kezdve gyakran összeütköztek a khivaiakkal, június 2-től 9-ig pedig folytonosan csatarendben nyomultak előre s örökösen nyugtalanítottak az ellenség által, mely fölismerve löfegyvereinek csekély hatását, a hidak folygysával s az utak járhatlanná tételével akarta az előnyomulást gátolni. Ez lássítá, de félbe nem szakítá az oroszok előre haladását, kik utjokban a falvakat és telepeket mindenütt elhagyatva találták. A lakosok egy része a khivai hadsereghez csatlakozott, a másik a sivatagba menekült. Június 8-kán az oroszok nyolcz verstnyire Khivatól a khán egy gyönyörű, fákkal és virágokkal diszített kertjét foglalták el. Az ellenség itt is nyugtalanítá őket s a küzdelemben 200 khivai esett el. Másnap az oroszok csak másfél verstnyire voltak a fővárostól, mely előtt élénk s a khivaiak vereségével végződő ütközet fejlődött ki, az ellenség belátva küzdelmé czéltalanságát, parlamentaireket küldött az oroszokhoz s békeajánlatokat tett. Másnap reggel 9 órakor az oroszok bevonultak a városba, hová déiben Kauffmann tbk főhadparancsnok is megérkezett.

Minő természetűek azok a cath. alapok?

Jelentése az 1869/72-ki magyar országgyűlési képviselőház bizottságának a vallásallapról. Megvilágítva **Bacsák Imre** által.

XVIII.

Ezen forradalmi, jogromboló elvvel teljes öszhangzásban van a tisztelt bizottság másik elve is, melyet munkálatainak végén, p. 17. nyilvánított miszerint t. i. „a törvényhozás abban nem egyezhetik, hogy a vallásalap a kormány kezeiből kivéttessék.“ De a katolikusok meg bele nem egyezhetnek abba, hogy az egyházi javak és alapítványok feletti tulajdonjogi rendelkezést ő felségének kormánya az országgyűlésnek átengedje. A királynak van kinevezési, vagy is inkább, mint fennebb láttuk, collatio-adományozási joga, de tulajdonjoga, elkobzási elidegenítési joga sem a királynak, sem az országgyűlésnek nincs. Ugyanis joga a t. albizottság elismeri, hogy „a fő kegyuri jog egyházi jog legyen.“ p. 17. melynek kiterjedését és korlátait tehát sem a király, sem az országgyűlés a maga könye kedve szerint ki nem szabhatja. Igaz, hogy a főkegyurnak, a királynak, jelenleg más közege nincs, mely által ezen jogát gyakorolja, mint az országos felelős kormány, de soha sem szünt meg az ország katolikus népességében azon öntudat, melyet a törvények a papján a megyék II. József ellen kimondottak, hogy „a római katolikus egyházi javadalmak feletti rendelkezés a király, mint főkegyur mellett közösen vagy összefoglalva — conjunctim — a püspökökhöz és a többi római katolicus rendelkez, de nem am az országgyűléshez tartozik, és ha az egyház javai elkoboztatnak, a megürült javadalmak visszatartanak, az alapítványok bekincstároltatnak, incamerentur, ugy hogy ezekből hitelalapok alkotótnak, melyek a klerus és római katolikus rendek jogaival, és az alapítványokról szóló törvényekkel, fundationalibus legibus, ugy az alapítók és jötevők szándékaival, sőt magával a tulajdonjoggal ellenkeznek.“ (Coll. Reptor. T. i. p. 297—98.) Ime a régi törvényes intézményekben az autonómiának nyoma!

Megvárjuk a m. t. kormánytól, hogy mig az autonomia által a római kath. statusok befolyása nem érvényesíthetők, addig ugyanazt az országgyűlés irányában is megóvni és fenntartani iparkodjék. Ha egy miniszterelnök a császári ház minisztere lévén egyszersmind, ennek ügyeit is viheti, ha egy miniszter bármely protestans egyháznak főkuratora, vagy az akademia elnökeképp annak anyagi és szellemi jogaira felügyelhet, be nem látható, miért nem lehetne a miniszternek az egyházi természetű királyi főkegyuri jognak gyakorlatát, melyhez különösen a katolikus alapok feletti felügyelet, és a katolikus rendek vagyis képviselőkkel közös kezelés is tartozik, az országgyűléstől, az ország költségvetésétől függetlenül intézni? s ha semmiféle törvény nem tartotta a kath. alapokat „országos alapoknak,“ soha semmiféle törvény vagy kormány azoknak hovatordításába bele nem nyult sérelem nélkül: sőt azokat az 1791. 21. t. cikkben említett államalapoktól szorgosan megkülönböztette, — azokat sem állam, sem köz, hanem „kath. alapítványi alapoknak“ — „fundi fundationales“ névvel nevezte, melyek senkítől, mint ő felségének főkegyuri jogától és a kath. statusoktól függenek, mi jognál fogva vételnek feltehat ezek az ország közös vallásügyi költségvetésébe? A kath. alapoknak kiváltsága az 1791. 16. §. 12. országos törvényen alapszik: miképp törültehetik el az egy egyszerű képviselői határozat által? Vajon a képviselőház fog-e előlmenni a roz példával országos törvényeknek egyoldalú eltörlésében?

Ghiczy Kálmán folyó évi febr. 24-ki indítványában az 1848-ki 3. t. cikkre hivatkozik. Igen, de ruházott-e ezen törvény több jogot a miniszteriumra, mint a mivel a dicasteralis kormány birt? Már pedig akkor a kormány az egyháznak befolyásával kezelte ezen alapokat, hol marad most a miniszteri kezelés mellett nyoma ezen egyházi befolyásnak, — „conjunctim cum episcopis“? Ha pedig a 1848-ki 3. t. cikk az egyház befolyását — teljesen eltörlötte, akkor a 48-ki 3. t. c. a 48-ki 20. t. cz. 3. §-ával világos ellentétben áll, mert ez „az egyházi és iskolai költségek fedezésére vonatkozólag az illető hitelekezeteket meghallgattatni“ rendelte. De már elején e csekély munkánknak kifejtettük, hogy a 1868-ki november 13-ki 112-ik országos ülésben a képviselőház Deák Ferencz javaslatára ezen határozatot fogadta el: „a miniszterium oda utasíttassék, teljesítse azon megbízást, melyet az 1848-ki 19. t. cz. különösen a tanrendszerről nézve magában foglal . . . érintkezvén a kath. egyházzal, hozza tisztába, mik azon javak, jövedelmek, és alapítványok, melyek mint tisztán róm. kat. alapítványok a róm. kath. egyházat illetik?“ Ezen javaslatban a kath. alapoknak az országos költségbe leendő felvételéről egy szó sincs, de van szó az egyházzal érintkezésről, annak megkérdezéséről. —

Ezen határozat, mint felebb láttuk, 1870-ben 124. O. ül. febr. 18-kán, és 128 O. ül. febr. 23. év 25-kén 130. o. ülésben Horváth Mihály, Ghiczy Kálmán és Hoffman Pál indítványára megújítatván, noha mint Tisza Kálmán észrevéve, Ghiczy indítványának második pontja szerint — „mig az elkülönítés megtörténik, az alapítványok a költségvetésbe felveendőek“ mégis mint lájuk „az elkülönítés,“ és így az egyház megkérdezésének eszméjét még mindig fentartotta, de végtére is Hoffmann Pál javaslata fogadtatván el, ebben az alapítványoknak az országos költségvetésbe leendő felvétele a ház által tökéletesen eljettett.

Ha tehát a képviselőház — Ghiczy indítványára a kath. egyház minden megkérdezése nélkül azon alapokat csakugyan a budgetbe felvétetni határozta, nem csak idézett 48-ki 20-ik t. cz. 3-ik §-ba — hanem saját o. gyűlési határozatába is igen erőszakosan ütköznek. Már pedig épen az alapítványi tárgyban olvassuk, hogy Ghiczy a 68-ki képviselői határozat erejénél fogva kívánja a miniszteriumnak újra való sürgettetését, tehát egyik o. gyűlésszaki határozatnak a második szolgálo kötelező erejét sürgeti.

Nem szölnk a Ghiczy által legújabb indítványában idézett 1548. 12. t. cikkről, mely hiszen az egyház befolyásával az egyházi czélok és tulajdonjog támogatására hozatott anélkül, hogy az alap k az országgyűlés vagy kormány általi kezeléséről csak távolról is szölnk. Elhallgatjuk, az alapítványok más czélok-

ra nem leendő fordítását, ha azok a budgetbe felvételeknek is, mert nem itt a kath. nehézségek és sérelmek bibéje, hanem ott, hogy, mint Ghiczy Kálmán is az alapok feletti „Jelentés”-ben elárulja, azoknak még az egyházzal és állammal együttes kezeléséből is már az egyháznak tulajdonjoga tagadandó, azt kizárólag az államnak tulajdonjoga lenne, ha most a képviselőház az egyház törvényen alapult megkérdezése nélkül, önhatáralag kimondaná: „a kath. alapok az országos költségvetésbe felveendőek: nem lenne-e ezzel nem a mi, hanem Ghiczy nézete szerint a csupa kezelés ürügye alatt az egyház tulajdonjoga eltörölve?

Arra sem reflectálunk, hogy a vallásalapnak vagyona az elpusztult szerzetek javai, mint államiak, többben magánosoknak is adományozták, mert hiszen igenis Bocskay, Bethlen, Rákóczy által elég kath. egyházi jóság adományoztatott magános pártbíveknek, de erőszakosan is foglaltattak elezek által, mely javakra nézve természetesen, mint a — „soit disant,” kath. államegyházi javakra nézve — gondoljuk, az igazságos Ghiczy-féle javaslatok és indítványok értelmében szintén majd fel kellend ébredni az állam tulajdonjogának, hogy elégtételessé a sok törvénynek, mely — mint az 1550: 17. t. cz. százszor is sürgette, — hogy az egyházi javak visszaadassanak azoknak, kiket illetnek, az egyházfőnököknek, egyházaknak, akikhez régtől fogva tartoznak, adassanak vissza, — a honnét kiteszik, hogy az adományozások sem voltak ám régi időben mindig oly törvényesek, hogy azokból az állam jogára érvet és alapot merithetni lehetne. Mindezek, mint melyek többször említették és megczáfoltattak, és így a legújabb indítványnak is semmi értelmét sem kölcsönözhetnek, bátran mellőzhetők.

Egyébként bizonyára minden józan politikus belátja, hogy míg Magyarországon egy rendőháji többség létezend, addig bármily kormányának kezében ezen főkegyuri jognak gyakorlata közbübs nem lehet, mert ha bár minden viszhang és rokonszeny nélkülnek áldomják is a szabadkőművesek a kath. javak ügyét, bár mint hizelegének is maguknak a frázissal, hogy „a püspökök, pástörök nyáj nélkül, — vezérek hadsereg nélkül, — de bizonyosak lehetnek, hogy a kath. magyar népben van annyi öntudat, és belátás, miszerint tudja, hogy egyházak vagyonának elkobozása az ő rovására történik, és midőn az óra ütend, ezerekenk fognak felszólalni, hogy az „abominatio desolationis stans in loco sancto,” a többi szerencsétlen kath. országok példájára hazánkban is keresztül ne vitessék.

Ha pedig a t. albizottság az egyházi alapoknak kezelését abszolúte — a katolikus rendeletek, az az képviselőket örökre kizárólag a kormány és országgyűlés markába akarja szorítani: akkor fölesleges volt minden vizsgálódás a vallásalap jogi természetéről; így az egyháznak ezen fényes, annyi hazaftas érdemmel tündöklő egyháznak semmi sem jár: tehát autonómiaja sem lehet: mert hiszen ez az anyagiakat tárgyalza leginkább. Akkor ezen kérdés — az autonómia — nem az egyház és állam közti — kizgyezés kérdése volna: hanem az állam mint egyoldalú areopag itél az egyház

tulajdona felett! Nagy részét vagyonának az egyház saját pénzén vette: ez is az államé? Venni lehet az egyháznak: de megtartani nem!

Amit egy évezertelen át a buzgó kath. nép a vallás oltára összehordott, azt egy nemzedék egy tollvonással elragadja, majd iparkodjék ismét szadadokon át a szegény nép véres verejékét összehordani, hogy ismét legyenem tőle elkobozni, mint a szegény méhektől: „sic vos non vobis,” — az államadósság törlesztésének, az adó enyhítésének ürügye alatt?!

Kivonat

a kolozsvári kereskedelmi és iparkamara f. évi július hó 22-én tartott rendkívüli közgyűlése jegyzőkönyvéből.

1) A bécsi gabona- és liszt-börze azon felhívása, hogy a jövő hó 5. G-án nemzetközi gabona vásár fog Bécsben tartatni, hirtálapilag közöltetni fog a termelőkkel s a kapott programok az ismertebb lisztgyárosoknak és termelőknek megküldetni.

2) A helybeli kir. törvényszéki ügyészség felhívása következtében a börtön-helyiség felszereléséhez szükséges czikkék kimutatása az illetékes kereskedőkkel és iparosokkal közöltetett.

3) A soproni kereskedelmi és iparkamara pártolás végett megküldte a ministeriumhoz tett azon előterjesztését, hogy a nagyobb bankoknak tiltassék meg a takarékpénztári betételek elfogadása, s lefeljebb annyi kedvezmény engedessék részükre, hogy a legkisebb összegű pénztárjegy 50 ftos legyen, a takarékpénztári betételek pedig artassanak fenn kizárólag a takarékpénztáraknak. Indokolva van ez előterjesztés azzal, hogy a bankok kockázattal járó üzleteket is folytattak, tehát a betevők pénzét is veszélyeztetik, míg a takarékpénztárak üzletkora ily veszélyes műveletekre nem terjed ki, a közönség azonban nem tud különbséget tenni a két külön természetű intézet között. — A gyűlés a társkamara indítványát nem találta pártolandónak, mert nem lát különbséget a nagyobb és kisebb betevők érdeke között; valamint azt sem ismerheti el, hogy az államnak joga volna a pénzüzeteket azon bizalom élvezetében akadályozni, a melylyel a közönség alsóbb, vagy felsőbb rétege megtiszteli. A társkamaratól példakkal is illusztrált szomorú esetek okát inkább abban találja, hogy a kormány, a mely az intézetek felett felügyeleti jogot gyakorol, e kötelességét az intézetek üzleti ellenőrzése körül nagyon lanyhán gyakorolta és gyakorolja; más felől nincs is még törvényünk, a mely a részvénytársulatok üzletkörét s a kockázatok határait korlátozná. Ezt épen a tervben vett kereskedelmi törvénytől várjuk. Azt sem lehet minden feltétel nélkül állítani, hogy a takarékpénztárak, rendszerint csekély alapítóikkal, a közönségnek nagyobb biztositékot nyújtanak, mint a bankok, a melyek általában tetemes alapítóikkal indultak meg. A gyűlés tehát a felszólalást ez ügyben időelőttinek véli, s nézeteinek kifejtését a kereskedelmi törvényjavaslatra adandó véleményezés alkalmára halasztja.

4) A bécsi kiállítás látogatására és tanulmányozására a f. hó 20-kán tartott iparos képviselői gyűléstől megválasztott iparosok névsora, valamint az azon gyűléstől kifejezett óhajások kerülven szönyegre, a gyűlés az ez ügyvel kapcsolatos személyi kérdések elintézésére egy öttágu bizottságot nevezett ki, a melynek rendelkezésére

művében így kiált fel: „nincsen város sem az ó, sem az újvilágban, nem volt város sem az ó, sem az új korban, mely hasonló pompát, mely oly nagy haszonnal társul, tudna felmutatni.”

A forradalmi időkben nem volt idejük az ebereknek, hogy a megvilágítási ügyvel sokat foglalkozzanak. Annál veszesebb volt a szerep mit a lámpák játszottak az akkor rögtöni igazságszolgáltatások alkalmával, miket a dühös párisi utcai sörpörek oly igen szeretett alkalmazni, a melyre a jelt rendszeren: „A lámpára vele!” vész kiáltás adá.

A magán ipar a világító eszközök készítésében idő folytán nagy előhaladást tett. Argand, Quinquet és Cartel oly annyira tökélyesbíték az olaj lámpát, hogy az utóbbi lakházakban úgy mint nyilvános épületekben majdnem teljesen kizorítá a fagygyu és viaszgyertyákat. Az utcai reverberék ellenben hosszú időt át érintetlenül maradtak, ki sem iparkodott azokat tökéletesíteni. Csak 1821-ben tettek a Louvre terén kísérletet egy Vivien nevű pléhes és lámpatisztító által javított reverberrel; a javítás tulajdonképen csak az Argand-féle rendszer alkalmazásában állott, abban t. i. hogy a lángot hordó csöbbe légáramot vezetett be. Nemsokára valamennyi reverbero Párisban e minta szerint lett átídomítva s e javított reverberék azok, melyek a gázvilágítás behozataláig, sőt némely távolabb eső helyeken mai napság is fenn tartották magukat.

De már az időben, midőn a reverberéknek amaz említett javításához hozzá láttak, fellépett volt az olajvilágítás hatalmas versenytársa a gázvilágítás, mely ara lett havatva, hogy valamennyi világárosban és nagyobb mivélődségi gócpontokon a győzelmet kivívja.

A gázvilágítás feltalálásának érdeme fölött angolok és francziák még ma is vitáznak: amazok Murdockot, emezek Le Bon Fülöpöt említik föltalálójaként. A dologban az a való, hogy mindketen önállóan, majdnem egy időben, a mult század végével s a jelen kezdetén igyekeztek a szézeny-nék és kőenynek, amaz már rég idő óta gyűlékonynak és világítónak ismert egyesülését, gyár- ipari módon előállítani s mig Murdock Birmingham

bocsátotta a világhiállítás m. kir. végrehajtó bizottságtól épen e czélra leküldött segélypénzeket is, azon utasítással, hogy azok kiosztásánál legyen különös tekintettel az eddigi választásoknál mellőzött iparágokra, a jó igyekezetű segédekre, valamint a szellemi és — a menyinyiben lehetséges — mezőgazdasági munkásság képviseltetésére. Ily módon Kolozsvárról körülbelül 24 — 25 egyén lesz a kiállítás látogatására ösztöndíjjal ellátva.

ÚJDONSÁGOK.

Kolozsvár, július 25.

— **Hátralékban levő t. előfizetőinket** kérjük, méltóztatassanak az illető összegeket hozzájuk mihamarább beküldeni.

A „Kol. Közl.” szerkesztősége.

— **A kolozsvári telekkönyvi hivatalhoz**, mint halljuk, a telekkönyvi helyszínelés tartamára az igazságügyi minister által ideiglenes igazgatónak: Kőszegváry Gyula és telekkönyvi főfelügyelőnek: M o d y E l e k főbiztos nevezetett ki.

— **Kolozsvári iparosaink** részéről a bécsi világtárlatra megválasztott tehetősb iparosok, — mint előre sejtettük — a nyert 100 ft segélypénzből önként adakoztak bizonyos összeget azon czél elérésére, hogy ez által ismét egy vagy két iparág képviseltetését a világtárlaton előmozdithassák. Az eként begyűlt összeg kevés pótlással épen két iparos felküdésére lesz kiegszithető. A két iparos a kocsigyártók és a könyvkötők köréből fog választatni; mindkét iparág jövője érdekében csak helyeselnünk lehet e tervet, nem különben azt is, hogy annak idejében egy pár földész felküdésére is fognak gondolni.

— **Tilalom.** Városunk főkapitánya elejét veendő azon szerencsétlenségeknek, melyek közlebből két kocsis vizbofulásában eléggé nyilvánultak, pénzbírság és fogság terhe alatt megtiltotta jövőre a kocsisoknak a Kagerbauer malomgát alatti loitatást.

— **Eötvös Loránd** br. öt nagy szekrény becses könyvet ajándékozott a pesti egyetemi olvasó-körnek elhunyt atyja könyvtárából.

— **Uj naptár 1874-re.** Lőczfalvi B. László és Hori Béla „Ujvilág” czimen naptárt szerkesztenek az 1874-ik évre; kiadója Keresztési Pál jól ismert papirkereskedőnk. A szerkesztők tehetsége, nevei kezeskednek arról, hogy a nagy közönség tartalomdus, minden igénynek megfelelő naptárt kap kezébe, a kiadó pontossága és tapintata pedig jót áll a csinos kiállításról, a Gámán-féle nyomda munkáin különben mindig meglátszik a lelkiismeretes utánjárás és igyekezet. Naptár irodalmunk mindenestére nyerni fog az új vállalattal.

— **A sétatéri zene** sem vonza már a közönséget, tegnap is majdnem üresen maradt a sétányok. Ugy látszik, hogy a kolera félelmetől már a szorakozást is kerül a közönség.

— **Ujonan felfedezett katakombák.** Bécsben az augusztinusok templomában a tatározási munkánál mult pénteken, a munkások nagy

mellett alapított egy gyárt, addig Le Bon szabadalmat vásárolt egy általa feltalált thermo-lámpára, melynek t. i. a fából nyert világító gáznak segélyével, a lakosztályokat és udvarokat fűt és világítja. Le Bon találmánya mulékony hatása volt; ő maga orgyilkos, kezétől a császár koronázás napján 1804-n december 2-kán. találva, hult el; gyanítva, hogy a tördöfés tulajdonképen Napoleonnak volt szánva; az özvegy szabadalmát, ki nemcsak a tömeg, hanem tudós egyének és társulatok bámulatára és résztvező nyilatkozatai közben folytatá tovább a thermo lámpával elkezdett kísérleteit, s kinek számára az akadémia a császártól nyugdíj eszközölt ki, — tehát az özvegynek szabadalma annak 1813-ban bekövetkezett halálával véget ért. Elég az hozzá, a gáz- és pedig kőszéngázal megvilágítása Páris utcáinak csak 1815 — 1817-ben történt egy angol társulat által, melynek élén Winsor állott.

Az 1817-ik évben a panoráma átjárát (panaze), aztán a Luxemburgnak s az Odeon környékének egy kis része lettek megvilágítva. De csak lassan haladt elő az új intézmény, minthogy a lakosság részvétlenségét nemcsak, de némely esetekben ellenszenvet is mutatott s az egészségre és életre nézve igen veszélyesnek tartá azt. A Winsor társaság megbukott, egy több más társaság is, mely utána az ügyet kezébe vevé, nem birt zold ágra vergődni. Tulajdonképi diadalát akkor ülé, midőn 1872-ik új év első napjára menő éjjel a béke utczája (rue de la paix) gázal meg lett világítva. Ezen pazar világfényben uszó ünnepély a párisiaknak legfényesebb bizonyosságát adá az új megvilágítási mód előnyös voltának. Ezzel a pör megvolt nyerve, s habár az ellenzék nem nómult is el végleg, de sőt még kiváló és szellemdus férfiak is mint Nadzér Károly, az ünnepelt író is legszenvedélyesebb ellenzői közé tartozott, még is ez időtől a régi reverberék, egyik a másik után, tűnedeztek el, s gázlámpatartók által lettek helyettesítve. Az 1848-ki februári forradalom kitérősekor Párisban máris 8000 gázlámpa világított 2608 reverberé mellett, mely utóbbiak 5880 lángot képviseltek.

meglepetésére, a talaj hirtelen engedni kezdett, a földdarabok lefelé zuhantak és a bámuló szemek előtt egy tágas nyílás tárult fel, melyből erős halottas szag hatott ki, Közlebbi vizsgálat után kitűnt, hogy ezen nyílás az egészen feledésbe ment sirtóba vezet, mely egészen el van lepve sirtókövekkel és emberi vázakkal. A legújabb feliratok még az 1833-ki évszámot mutatják ugyan, de legnagyobb részük a 16. századból valók, sőt vannak olyan feliratok is, melyek a 14-ik századból erednek. A sirtókövek közül sok még elég jókarban van, egyikén még a czimer színei is kivehetők. Többi közt van egy kööltár, melyet igen művészileg vésett kép díszít; odébb ismét egy ölnyi magas halom van összerakva vázak, agyancsontok és egyéb emberi csontokból.

— **Egyszerű szer a cholera ellen.**

Dr Hering amerikai orvosnak a choleraól kiadott könyve 331. lapján ezek olvashatók: „A cholera terjedésének meggátlására legbiztosabb szer a kénkő. Végy a legfinomabb kénkővirágból egy kávéskanálnyi és hintsd azt harisnyád talpára, minden lábára fölkanálnyi számítva és azután végezd nyugodtan foglalatosságodat. Így nem csak a cholera, hanem sok más ragályos betegség ellen is meg vagy óva. A ki ezt tevő, még nem kapott cholera-t és én e szert már ezereknek ajánlottam.” — Hogy mennyire van vagy lehet igaz a tudományos szempontból az amerikai orvos urnak, illetékesebb egyének itélete alá bocsátjuk. „Alföld.”

— **Babona a cholera ellen.** B. Szolnokmegyében cholera ütén ki, Kozárvár községben összeültek a falu tudósai s végre kisütötték, hogyan lehet a cholera-t a falutól távol tartani. Összehitták a falu valamennyi asszonyát, nyerskenderből fonattak és szövettek velük három madárijesztő alakú öltözéket, melyeket kitömvén, nagy ünnepélyességgel vitték ki a falu azon részeire, a hol valószínűnek tartották a cholera bejövételét. A madárijesztő alak nyakába harisnyát akasztottak, s abba egy darab malékényeret s egy csupor főzeléket tettek, azt adván minden féle babonás hokns-pokus között az így felállított bábunak utasítással, hogy ha a cholera! messziről látja, fenyegetse meg, ha pedig mindemellét közlebb merészelne jönni a faluhoz, vendélgelje meg, nehogy kedve kerekedjék a faluba jönni. Népevelés, hol késel az éji homályban!

— **Csodaszülött.** Trencsénből írják, hogy e napokban egy csikó pillantotta meg ott a napvilágot, még pedig egy szemmel, mely a mondabeli cyclopsokéhoz hasonlólag a homlok közepén volt. Ez állat egészen életképes volt, azonban babonás gazdája a „gonosz lelkét” kiüzendő belőle, megölte a csikót.

— **Reclus Elysée** francia geograph hazánkba jő s Gerardo Atillával utazza be Erdélyt.

— **Rómában, Nápolyban** s több olasz községben e hó 12-én megint nagy földrengés volt, mely a nagyobb épületekben jelentékeny kárt okozott.

— **A sah a párisi jardin des plantesban.** Alig tetszett valami Párisban annyira a sahnak, mint a jardin des plantes. Ottani tar-

Az időben a gázvilágítás több társaság kezében volt. Nehányan ezek közül fusionáltak az 1855-ik évben s midőn a vámsorompók előtt fekvő városrészek is császári parancsolal — a város-hoz lettek csatolva, egyesült valahány addig létezett társulat ezen egységes név alatt: „Compagnie parisienne declairage et de chauffage par le gaz” (Párisi társulat a gázal világításra és fűtésre.) Ez a társulat működik mai is; ő látja el Páris világgal, gázvezető csövei több kilométerrel túlhaladnak az en ceinten (a határoló körön.) Az ügykezelés székhelye (az igazgatóság széke) a Condorcet-utczában van egy nagy házban, mely úgy néz ki, mint egy kis miniszterium. A gázt, melyet Páris elfogyaszt, nem kevesebb, mint 10 nagy gázgyárban készül. A legnagyobb La Villette-ben fekszik, az egy 33 hektárnyi területet foglal el. Tegyük itt egy látogatást.

Magasan főnn a D'Aubervillers utban, ama vörösré főtölt, Racine mellszobrával ékeskedő házban, mely egy hotel garni s a nagy Moliérehez czimiratot hordja, szomorú pusztá elomló romokkal telt vidéken, az erődívenyek mellett fekszik a gázgyár.

A mint a vasrácsozatu kaput hátunk mögött hagyók, egy titokteljes birodalomba velünk lépni, a melyről az arabok mesélnek, amaz országba, hol a felhőket készílik.

Az udvar közepéről óriási sisaktollakhoz hasonlóan fehér göztömegek szállnak fell, melyek a szélben forognak és csavarodnak, szétterjeszkednek és elszoródnak, mig a magas kemenczék füstfolyamokat fújgatnak ég felé. Széntől barnított, ujjasokba bújított férfiak, kiknek arczáról a veríték csepeg s feketén a szénportól, még izzó széndarabokkal telt targonczákat tolnak el mögöttünk, kiürítik azokat a kövezetet a hol aztán egy pár veder viz segélyével lehútik. Tartalék fészerekben coakshegyek vannak felhalmozva, s az épületek előtt, melyekben a kemenczék lángolnak, óriási orgonasipokhoz hasonló csövek tekerőznek.

(Folyt. következik.)

TÁRCZA.

Miként világítják még Páris.

(Folytatás)

E megvilágítási rendszer ugyan nem volt igen hatékony. Több mint fele az utcáknak sötétben maradt. Csak egy század eltelével jelezhetünk megint némi előhaladást. 1766-ban jelentek meg az első reverberé (a világ sugárt visszaverő s ezáltal azt megkétszerező) lámpák, melynek feltalálására már 1745-ben nyertek szabadalmat De Preigny Mutherot abbé és De Chateau Blanc bourgeois. Az olaj lépett itt a gyertyák helyébe s egy kiváltott tükrök (homoru tükrök) az u. n. reflector, a világ-sugár visszaverése által a világosságnak erősbödését eszközlé s e mellett szélesbedését a megvilágított területnek. Mintegy 8000-ren ama száz éves lámpák közül — annyi volt akkor Párisban s a külvárosokban használatban — kénytelenek voltak tért engedni 1200 reverberének, melyek világa, miként arról egy az időbeli író dicsézőleg megemlékszik, egyenletes, élénk és tartós volt, már azt hívék az emberek, hogy a netovábbat elérik s a nyugalomba helyezett lámpák fölött ép ugy gunyolódta, mint mi mai napság jót nevetünk ama reverberéken, s mint utódaink kétség kívül élceleni fognak a mi gázlámpáink fölött. A reverberé-ek általános használatba jöttek, mire főleg az udvar új életmódja adott okot. „Minthogy Mária Antoinette és az artoisi gróf (utóbb X. Károly) — írja Bachaumont a Versailles és Páris közti utat oda és vissza többször éjnek idején tevék meg” ez okból gondoskodtak a versaillesi utnak egész De la Conference kapuig terjedő megvilágításáról. 1777. telén fogtak e munkához s nemsokára a királyi székhelytől egész az Avenue de Vincennes-ig egy lámpákkal megvilágított uton haladhatott az ember. Hat és fél lieuny hosszú reverberé lámpa sétasor!

Hasonlót a világ még nem látott; maga Mersier Lajos is, bármennyire frondeur (ellenzéki,) nem tartóztathatja magát s „Páris képe” czimú

szokása egy félóra volt szabva, de 3 és egy fél óra telt el, mielőtt Nassr-eddin ez intézetből távozott. A sah egyszerű fekete öltönyben jelent meg, csak övén viselt ragyogó gyémántot. Chevreul igazgató volt a vezető, a tanárok pedig a kíséretet képezték. Előbb az üvegházakat szemlélte meg, mivel pedig látta, hogy bennük sok perzsi növény nincs meg, azt ígérte, hogy hazatérte után szívesen megküld az intézetnek minden növényt, melyet az igazgatóság netalán óhajt. Azután az állatkertbe indult, hol a madarak és fészkeik kötötték le figyelmét. Sajnylatát fejezte ki a fölött, hogy ily szép gyűjtemény igen szűk térre van szorítva, holott palotát érdemelne meg. Valahányszor a sah megállott, kar székét adtak neki és frissítővel kínálták meg. Blanchard pillangókat mutatott neki, a sah megbámulta őket és azt mondá, hogy nagyon szép női fejdísznek lehetne azokat használni. — Az élő állatok igen mullattatták a persa felséget. A gazellák, majmok stb. kinyerték tetszését. Egészen meg volt lepelve, midőn a kert elkülönített részébe ért. A kísérő biztos botját elvevén az oroszlanal, tigrissel és párduczal játszott. „Jó reggelt! te kedves kis jaguár!” ödvözlé örmel az állatot. Midőn arra figyelmeztették, hogy ne közeledjék a ketrechez: „Tudom, mondá, jó vadász vagyok!” A kígyók igen érdekelték őt és botjával fölverte a osörgös kígyót álmából. Az őslénytani gyűjteményben egy csontváznál fölkiáltott: „Mammuth!” „Nem fölség, megatherium” volt az igazgató válasza. A sah ismételve a szót, följegyezte azt. A kertből távozva megköszönte az agg Chevreul fáradságát. „Uram, mondá, nagyon sajnálom, hogy ily öreg embert annyira fárasztottam.” „Fölség, felelé a tudós, korom az a tárgy, melyről nem szeretek beszélni.” Chevreul tudvalevőleg 87 éves.

585—1873 tan. eln. sz.—Kimitatása a Kolozsvár sz. kir. városban uralgó cholera járvány állásának 1873-ik évi jun. 18-tól kezdve 1873 évi július 24. este 12 óráig.

Helység neve Kolozsvár sz. kir. város	Lakosság száma	A betegség kitérési napja	Beteg ma- radt	Szaporodott	Összesen	Ezekből				Jegyzés.	
						meg- gyógyult	meg- halt	meg- gyógyult	meg- halt		
Julius 1. 1873.	26,382	18/6	140	10	150	5	10	135	597	167	295
Felek község		9/7	6	1	7	1	6	24	11		7

Medgyesi Tivadar,
h. polgármester.

Biasini gyorsutazási menetrendje 1873 márczius 10-től.

A magyar keleti vasut menetrendjét márczius 10-én megváltoztatván, következő menetrenddel indulnak

Kolozsvár és Felvincz között:

Kolozsvárról Tordára és Felvinczre indul naponként háromszor, reggeli 8, délután 4 és estvéli 7 órakor, a délutáni 4 órai menet Szegent, Segesvárt, Károlyfehérvárt és Aradot köti összes várakozás nélkül, az estvéli 7 órakor induló gyorskocsi a Marosvásárhelyre induló vonathoz csatlakozik várakozás nélkül.

Felvinczről Tordára és Kolozsvárra indul naponként kétszer, éjjeli 1 órakor a Marosvásárhely felől jövő utasokkal, és reggeli 5 és 6 órakor a Nagyszeben, Segesvár, Károlyfehérvár és Arad felől jövő utasokkal, ezen 5 és 6 órai indulásra mindég két gyorskocsi fog Felvinczen lenni, úgy, hogy bármennyi utas jönne is a három irányból, a tovább szállításra bizonyosan számíthatassanak.

Kolozsvárról Szamosujvárra és Deésre naponként kétszer, reggeli 8 és délután 3 órakor.

Deérről Szamosujvárra és Kolozsvárra naponként kétszer, reggeli 7 és délután 1 órakor.

Arszabály 30 font szabadpodgyászszal: Kolozsvárról Tordáig vagy vissza 2 ft, tulsuly 2 kr; Kolozsvárról Felvinczig vagy vissza I-ső és közbelső Coupe 4 ft, hátulsó Coupe 3 ft 50 kr, tulsuly 4 kr. Kolozsvárról Szamosujvárig vagy vissza I. és közbelső Coupe 2 ft 40 kr, hátulsó Coupe 1 ft 80 kr, imperial 1 ft 70 kr, tulsuly 3 kr. Kolozsvárról Deézsig I. és közbelső Coupe 3 ft 20, hátulsó Coupe 2 ft 70 kr, imperial 2 ft 50 kr, tulsuly 4 kr. A közbeeső kisebb állomások 40 krajczárjával mértföldenként számíttatnak, azon megjegyzéssel, hogy a megkezdett mfd egészbe számítatik. Minthogy a t. cz. utazó közönség kényelmére az intézet minden lehető kényelemről gondoskodik, reméli további pártfogásait is megnyerhetni.

Kolozsvárt, márczius 3-án 1873.

Kibédi Biasini Domokos,
gyorsutazási tulajdonos és igazgató.

Nyiltér.

[19-60]

Titkos betegségeket és tehetetlenséget (elgyengült férfierőt)

ugyszinte hugycsőszűküléseket, magkiömléseket gyógyít gyökeresen fényes és tartós siker biztosítása mellett

Dr. Handler Mór

orvos- és sebész tudor, szülész és szemész. Rendel naponként: délelőtt 11 órától 1-ig és délután 3 órától 5-ig. Lakik Pesten, Lipót-város, nádorutca 13. szám, I-ső emelet 14. sz.

Díjjal ellátott levelekre azonnal válasz adatik.

Felelős szerkesztő **Sándor János.**

820 **Árverési hirdetmény,** 2—3

Ezennel közhírré teszi alóli igazgatóság, hogy a kolozsvári hitelbank és zálogkölcsön-intézetnél elzalogosított s folyó évi juni. hó végéig lejárt, és még ki nem váltott tárgyak az I. II. osztályból nyílt árverésen el fognak adatni, és pedig az **I. osztályu tárgyak, u. m. ruhanemük, házieszközök, áruk stb. árverezése lesz**

folyó évi augusztus hó 25-én.

A II. osztályu tárgyak, u. m. arany-, ezüst-nemük, ékszerek stb. árverése lesz

folyó évi augusztus hó 28-án.

Az árverezések az intézet engedélyében mindig délután 3 órakor kezdődnek. **Figyelmeztetés!** A kiváltás vagy átírás végett beadott, de még ki nem fizetett s az intézetből el nem vitt zálogjegyek tárgyai ez alkalommal hasonlólag elárvereztetnek. A zálogtárgy tulajdonosa fel van jogosítva az eladásra kitélt tárgyat az árverés kezdete előtt még kiváltani vagy átírni, a már eladott tárgyakból a bejött többlet hasonlólag őt illeti.

A vevő tartozik a vételért rögtön lefizetni és a tárgyat elvitetni. Kolozsvárt, július 22-én 1873.

A hitelbank és zálogkölcsön-társulat igazgatósága.

888 **37 1873.** 2—3

Isk. szék.

Pályázat.

Nagy-Enyed város pályázatot hirdet az e városban létező két osztályu felsőbb leánytanodában a második tanítónői állomásra.

A kötelező tantárgyak az iskolaszék által fognak megállítatni.

A nem férjes és zongorában jártas tanítónő előnyvel fog birni.

A zene, német és francia nyelv külön tantárgyat képezvén, külön fizetés mellett díjaztatik.

Évi fizetés:

1. Alkalmas szállás és fűtés a tanoda helyiségében;

2. 500 forint a városi pénztárból

Pályázati határidő **augusztus 25-e,** pályázni kívánók szak-képzettségüket igazoló tanítói bizonyítványukat a kitűzött határideig küldjék be alóli tanácshoz.

Nagy Enyeden 1873. július 20-án. **Nagy Enyed város Tanácsa.**

Cséplőgépek

kézi-, vontató-, járgany-, víz- és gőzműködésre 120 frton o. ért. ingyen szállítva és vámmentesen

Bécsig. Árjegyzékek és rajzok kívánatra bérmentesen és ingyen.

Ügynökök kívánatnak, 737 18—18

Ph. Mayfarth és társa gépgyára majnai Frankfurtban.

Eskoros rohamokat (Nyavalyatörés)

gyógyít levelezés útján a eskor szakorvossa dr. O. Killisch, Berlin, Louisenstrasse 45

E pillanatban 1000-nél több betege van kezelése alatt. 661 85—

GÁMÁN JÁNOS ÖRÖKÖSEI KÖNYVNYOMDÁJA

Kolozsvártt, főter br. Bánffy-ház, és központi irodája

KERESZTESY PÁL PAPIRÜZLETÉBEN

főter, Gyulay-ház, felvállal mindennemű

könyvnyomdai munkákat.

Alólirt könyvnyomda tisztelettel tudatja a helybeli és vidéki t. cz. közönséggel, hogy újonnan felszerelt és izletes be-
tükkel ellátott nyomdája azon kellemes helyzetben van, hogy mindennemű **nyomdai megrendelést** u. m.:

könyvek, bármely hazai nyelven, körözüvények, rovatos iverk, árjegyzékek, számlák, falragaszok, név- és meghívójegyek, gyászhirek,
baromútlevelek, vásárcédulák stb. stb. a lehető legjutányosabb árak, gyors és pontos szolgálat mellett.

A LEGÚJABB MINTÁJU NÉVJEGYEK 100 DARABJA **1 frt.**

Felvállal könyvnyomdai munkát is.

HIVATALOS MUNKÁKRA NÉZVE

a nyomda — miután Keresztesy Pál papir-üzletével és ez viszont a nyomdával egyesült — biztosítékot nyújt arra nézve,
hogy a papirok a legelső papir-gyárakból szereztetnek be. és azok a **hivatalos munkákhoz valódi gyári áron számíttatnak**,
a **legsükségesebb mintázatokból kész raktárt tart**, a meglevőket postafordultával, a szokatlan formájukat pedig a legrövi-
debb idő alatt elkészíti.

Minden megrendelést kérünk egyenesen a nyomdába küldeni, hol a legnagyobb pontosság biztosítottik.

114—*

Gámán János örökösei könyvnyomdája.